

**NAUJOJI LIETUVOS LOBIZMO
REGLAMENTAVIMO EKSTRATEISINĖ
KONCEPCIJA: POKYČIAI IR GAIRĖS ATEIČIAI**

MONIKA AMBRASAITĖ

Straipsnyje analizuojama 2015 m. Lobistinės veiklos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto ekstrateisinė koncepcija, žvelgiant iš lobizmo teorijos bei lobistinių procesų realybės Lietuvoje perspektyvos. Nagrinėjama, kaip Lobistinės veiklos įstatymo pakeitimo įstatymo projekte atskleisti svarbiausi lobizmo sampratos elementai – reiškinio branduolys, subjektai, taikiny ir metodai. Pastaruoju aspektu vertinamas Lobistinės veiklos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto kokybinis pokytis lyginant jį su galiojančia Lobistinės veiklos įstatymo redakcija, pateikiamos projekto tobulinimo rekomendacijos.

Įvadas

Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas (toliau – LVĮ)¹ yra neefektyvus. Tai pripažįsta tiek Vyriausioji tarnybinės etikos ko-

---

¹ Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais), *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 56-1644.

misija, tiek lobizmo teisinio reguliavimo tyrėjai². Reaguojant į Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos siūlymus tobulinti galiojantį LVĮ³, 2013 m. buvo sudaryta darbo grupė LVĮ pataisoms parengti⁴, o 2015 m. sausio 23 d. buvo pristatytas jos darbo rezultatas – Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo pakeitimo įstatymo projektas⁵ (toliau – LVĮPIP).

Kai nusprendžiama reguliuoti lobistinius procesus, labai svarbu, kad teisinis reguliavimas veiktų ir stiprintų teisėto lobizmo, kaip organiško ir pozityvaus demokratijos elemento, įvaizdį visuomenės sąmonėje. Lietuvoje jau 15 metų galiojant ydingam lobizmo teisiniam

² LVĮ neefektyvumas suvokiamas kaip negalėjimas pasiekti savo tikslo – užtikrinti lobistinės veiklos viešumo ir skaidrumo, užkirsti kelią nelegaliai lobistinei veiklai. Tai praktiškai pasireiškia menku lobistų aktyvumu registruojantis ir teikiant LVĮ nustatytą informaciją. Skiriamos šios pagrindinės LVĮ neefektyvumo priežastys: a) per siauras lobizmo reglamentavimo subjektų ratas, b) diferencijuoto teisinio reguliavimo skirtingoms lobistų kategorijoms nebuvimas, c) nesudarymas sąlygų užkirsti kelią nelegaliai lobistinei veiklai, d) neveikiantis teisinės atsakomybės institutas, e) pozityviųjų paskatinimų, susijusių su lobisto statuso įgijimu, neįtvirtinimas, f) per mažas dėmesys lobistinės veiklos savivaldybių lygmeniu reglamentavimui etc. (Žr. Kalniš V., *Transparency in Lobbying: Comparative Review of Existing and Emerging Regulatory Regimes*, <<http://eng.lobbying.in.ua/content/transparency-lobbying-comparative-review-existing-and-emerging-regulatory-regimes>>, 2012 12 09; Ragauskas P., „Apie prielaidas neveikti lobistinės veiklos teisiniu reglamentavimui Lietuvoje“, *Teisės problemos* 3 (73), 2011, p. 77–100; Geleževičius R., „Lobizmo teisinis reguliavimas ir institucionalizacija Lietuvoje: pirmojo dešimtmečio išdavos ir pamokos“, *Socialinių mokslų studijos* 5 (1), 2013, p. 177–191; Lukošaitis A., „Lobizmas užsienio šalyse ir Lietuvoje: teisinio reguliavimo ir institucionalizacijos problemos“, *Politologija* 62, 2011, p. 4–42; Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, *2014 metų veiklos ataskaita*, <http://old.vtek.lt/vtek/images/vtek/Dokumentai/Apie_mus/ataskaitos_seimui/VTEK_Ataskaita_A4_SP_2014.pdf>, 2015 07 23.

³ Lobistinės veiklos įstatymo Nr. VIII-1749 pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas, <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1005597>, 2015 07 23.

⁴ Straipsnio autorė dalyvavo rengiant LVĮPIP (Žr. Lietuvos Respublikos Seimo valdyba, 2013 m. lapkričio 8 d. sprendimas Nr. SV-S-424 „Dėl Seimo valdybos 2013 m. birželio 26 d. sprendimo Nr. SV-S-295 „Dėl darbo grupės Lietuvos Respublikos lobizmo įstatymo pakeitimo įstatymo projektui parengti sudarymo“ pakeitimo“, <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalActPrint?documentId=2f0540af33011e3a55786e7536bee23>>, 2015 07 23.

⁵ Lobistinės veiklos įstatymo Nr. VIII-1749 pakeitimo įstatymo projektas (nauja redakcija), <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1005595>, 2015 07 23.

reguliavimui ir svarstant LVĮPIP, kuris gali būti pagrįstai laikomas Lietuvos lobizmo teisinio reguliavimo šerdimi, būtinos išskirtinės politikų, interesų grupių ir tyrėjų pastangos ne tik identifikuoti galiojančio reglamentavimo trūkumus, bet ir modeliuoti naująjį lobizmo teisinį reguliavimą, kad antrą kartą nebūtų patirtas fiasko.

Publikuotas ne vienas LVĮ ir susijusių teisės aktų tyrimas. Dažniausiai Lietuvos lobizmo teisinis reguliavimas analizuojamas nenoriai peržengiant teisės mokslo ribas, t. y. tiek teisiniai, tiek ekstrateisiniai lobizmo reglamentavimo aspektai nagrinėjami, visų pirma, Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos, kaip lobistinės veiklos kontrolę Lietuvoje atliekančios institucijos, pozicijos, užsienio šalių lobizmo reglamentavimo praktikos bei Lietuvos ir užsienio lobizmo teisinio reguliavimo studijų kontekste. Tokio pobūdžio tyrimams priskirtini Linos Slavickaitės ir Eglės Vaidelytės⁶, Rimgaudo Geleževičiaus⁷, Petro Ragauskos⁸, Broniaus Rasimavičiaus⁹, straipsnio autorės¹⁰ etc. darbai. Kaip išskirtinė nagrinėjamu atveju traktuotina Alvido Lukošaičio publikacija „Lobizmas užsienio šalyse ir Lietuvoje: teisinio reguliavimo ir institucionalizacijos problemos“¹¹, kurioje autorius Lietuvos lobizmo teisinio reguliavimo neefektyvumo problemą nagrinėja kompleksiskai, apimdamas teisinio reguliavimo netobulumo, politinės sistemos ir sprendimų priėmimo proceso specifikos bei sociokultūrinio konteksto bruožų analizę.

---

⁶ Slavickaitė L., Vaidelytė E., „2000–2013 m. lobizmo ir lobistinės veiklos tendencijos Lietuvoje“, *Viešojo politika ir administravimas* 13 (1), 2014, p. 124–135.

⁷ Geleževičius R., „Lobizmo teisinis reguliavimas ir institucionalizacija Lietuvoje: pirmojo dešimtmečio išdavos ir pamokos“, *Socialinių mokslų studijos* 5 (1), 2013, p. 177–191.

⁸ Ragauskas P., „Apie prielaidas neveikti lobistinės veiklos teisiniam reglamentavimui Lietuvoje“, *Teisės problemos* 3 (73), 2011, p. 77–100.

⁹ Rasimavičius B., „Lobizmo institucijos problemos Lietuvoje“, *Justitia* 4–5, 2001, p. 40–41.

¹⁰ Ambrasaitė M., „Lobizmo reglamentavimas: status quo ir įžvalgos“, *Teisės mokslo pavasaris 2013*, Vilnius: Draugų studija, 2013, p. 481–501.

¹¹ Lukošaitis A., „Lobizmas užsienio šalyse ir Lietuvoje: teisinio reguliavimo ir institucionalizacijos problemos“, *Politologija* 62, 2011, p. 4–42.

Atsižvelgiant į Lietuvos lobizmo teisinio reguliavimo patirtį ir esamus jos tyrimus, yra pagrindo manyti, jog per daug kalbama apie teisę ir per mažai apie lobizmą. LVĮ – puikus prastai nusirašyto kontrolinio darbo pavyzdys, iliustruojantis reiškinių gilaus suvokimo stoką, kitaip tariant, ekstrateisinės reglamentavimo koncepcijos, šiame straipsnyje traktuojamos kaip nuostatų dėl lobizmo sampratos ir lobistinių procesų tikrovės Lietuvoje visuma, kuria remiantis konstruojamas lobizmo reglamentavimas¹², defektyvumą.

Ekstrateisinė reglamentavimo koncepcija yra lobizmo reglamentavimo pamatinis akmuo, nuo kurio priklauso, kokie funkciniai teisės normų blokai sudarys lobizmo teisinį reguliavimą ir ar tas reguliavimas koreliuos su lobistinių procesų realybe tinkamai, t. y. bent iš dalies pasieks reglamentavimo tikslus. Todėl, judant link naujosios LVĮ redakcijos įtvirtinimo, straipsnio autorės vertinimu, daugiau dėmesio turėtų būti skiriama lobizmo reiškiniui, t. y. teisinio reguliavimo modeliavimui, aktualiems lobizmo teorijos aspektams ir jų specifikai Lietuvoje.

Žinoma, lobizmo tyrimai nėra panacėja, siūlantį tikslas formules, autoriai ginčijasi dėl daugelio esminių ir periferinių klausimų, tačiau ji negali būti ignoruojama. Remiantis tuo, kas išdėstyta, šio straipsnio tikslas – lobizmo teorijos ir praktikos kontekste identifikuoti, kaip

---

¹² Lobizmo teisinis reguliavimas gali apimti šiuos pagrindinius elementus: a) lobizmo ir lobistų apibrėžimus, b) registraciją, c) skaidrumo reikalavimus, d) prieigą prie viešosios valdžios atstovų, e) lobistų elgesio / etikos normas, f) viešosios valdžios atstovų elgesio / etikos normas, g) nuolatinės / institucionalizuotas bendradarbiavimo formas (žr. Kalniņš V., *Parliamentary Lobbying between Civil Rights and Corruption. An insight into lobbying practice in Latvia and recommendations for Saeima*, Riga: Centre for Public Policy PROVIDUS, 2005, p. 20–22). Įstatymų leidėjo pažiūrų visuma dėl pirmiau išvardytų elementų šiame straipsnyje yra traktuojama kaip bendroji lobizmo reglamentavimo koncepcija. b–g elementai daugiausia pasižymi teisiniu krūviu (iš jų e ir f susiję taip pat ir su vertybiniais – moraliniais aspektais), todėl nuostatų sistema dėl b–g elementų ar jų dalies laikoma teisine lobizmo reglamentavimo koncepcija, o a elementas, kuris apibendrintai gali būti įvardytas lobizmo samprata ir nuo kurio daugiau ar mažiau priklauso visi likusieji, yra lobizmo teorijos, žvelgiant plačiau – politologijos, dalykas. Atsižvelgiant į tai, lobizmo reglamentavimo ekstrateisine koncepcija yra laikoma įstatymų leidėjo nuostatų dėl lobizmo sampratos ir lobistinių procesų tikrovės visuma, kuria remiantis konstruojamas lobizmo reglamentavimas.

LVĮPIP ekstrateisinėje koncepcijoje atspindėti svarbiausi lobizmo sampratos elementai – reiškinių branduolys, subjektai, taikinyis ir metodai, nustatyti, kaip pakito lobizmo teisinio reguliavimo ekstrateisinė koncepcija, lyginant LVĮPIP su LVĮ, ir, remiantis šia analize, pateikti pasiūlymus, kaip tobulinti LVĮPIP.

1. Lobizmo branduolys

Reiškinių branduolys – pagrindinis jo sampratos elementas, sąlygojantis likusius. Identifikuojant reiškinių branduolį, yra įvardijamas reiškinių prasminis minimumas. Teisiniame reguliavime jis paprastai fiksuojamas teisės akte įtvirtinant reiškinių sąvokos apibrėžimą, kuris dažniausiai apima tiek reiškinių branduolį, tiek dalį kitų reiškinių sampratos elementų. Lobizmo teisinio reguliavimo atveju lobizmo apibrėžime užfiksuotas lobizmo prasminis minimumas, lobizmo taikinyis bei nuorodos į lobizmo subjektus.

LVĮPIP 2 str. 3 d. nustatyta, jog lobistinė veikla¹³ – lobisto atlygintini ar neatlygintini veiksmai, kuriais daroma įtaka valstybės politikams, valstybės pareigūnams, valstybės tarnautojams, kad lobistinės veiklos užsakovo interesais būtų priimami ar nepriimami teisės aktai. LVĮ 2 str. 3 d. įtvirtinta, kad lobistinė veikla – fizinio ar juridinio asmens atlygintini ar neatlygintini veiksmai, kuriais siekiama daryti įtaką, kad lobistinės veiklos užsakovo interesais būtų keičiami, papildomi ar pripažįstami netekusiais galios teisės aktai, priimami ar nepriimami nauji teisės aktai.

Nagrinėjamu atveju LVĮPIP užfiksuotas reiškinių prasminis minimumas yra „veiksmai, kuriais daroma įtaka“, o LVĮ – „veiksmai, kuriais siekiama daryti įtaką“. Iš pirmo žvilgsnio galėtų pasirodyti, jog lobizmo branduolys, įtvirtintas LVĮPIP ir LVĮ, yra iš esmės tas pats, tačiau toks požiūris būtų klaidingas. Tarp siekio daryti įtaką ir

---

¹³ Šiame straipsnyje terminai „lobizmas“ ir „lobistinė veikla“ yra vartojami kaip sinonimai.

įtakos darymo yra reikšmingas skirtumas. Šį skirtumą ir jo implikacijas gali padėti atskleisti lobizmo teorija, atsispiriant nuo lobizmo termino semantinės analizės.

Terminas „lobizmas“ (angl. *lobbying, lobbyism*) kildinamas iš anglų kalboje vartojamo žodžio *lobby*¹⁴, kurio pradžioje yra XVI a. lotynų kalbos žodis *lobia*, reiškiantis taką po skliautu, portiką¹⁵ arba arkadą¹⁶. Priešingai nei lobizmo termino lotyniškojo pirtako, žodžio *lobby* reikšmės varijuoja smarkiau. Paprastai žodynuose yra pateikiamos trys ir daugiau žodžio *lobby* (daikt.) reikšmių bei viena *lobby* (veiksm.) reikšmė. Paskutinės *lobby* (daikt.) reikšmės ir *lobby* (veiksm.) reikšmė gali būti priskirtos moderniajai *lobby* reikšmių grupei, kuri sudaro šiuolaikinės lobizmo fenomeno sampratos prasminius „griaučius“, apibrėžiant *lobby* (daikt.) kaip grupę žmonių, siekiančią daryti įtaką viešajai valdžiai konkrečiu klausimu, o *lobby* (veiksm.) – kaip veiksmus, kuriais siekiama daryti įtaką viešajai valdžiai konkrečiu klausimu¹⁷.

Lobizmo fenomenas patraukė mokslininkų dėmesį tik XX a. pradžioje, visų pirma, kaip platesnių (teisėkūros, interesų grupių ir viešosios valdžios sąveikos etc.) procesų dalis ir tik paskiau – kaip savarankiškas mokslinio tyrimo objektas¹⁸. Nepaisant to, akademinėje literatūroje aptinkama gana plati lobizmo apibrėžimų įvairovė,

¹⁴ Joos K., *Lobbying in the New Europe*, Weinheim: WILEY-VCH Verlag GmbH & Co. KGaA, 2011, p. 15.

¹⁵ Stevenson A., ed., et. al., *Oxford Dictionary of English*, Oxford: Oxford University Press, 2010, p. 1036.

¹⁶ Robinson M., ed., et. al., *Chambers 21st Century Dictionary*, New Delhi: Allied Chambers (India) Ltd., 2005, p. 802.

¹⁷ Piesarskas B., *Didysis anglų-lietuvių kalbų žodynas*, Vilnius: Alma littera, 2000, p. 531; Robinson M., ed., et. al., *Chambers 21st Century Dictionary*, New Delhi: Allied Chambers (India) Ltd., 2005, p. 802; Stevenson A., ed., et. al., *Oxford Dictionary of English*, Oxford: Oxford University Press, 2010, p. 1036; „*Oxford Advanced Learner's Dictionary*“, *Definition of lobby verb from the Oxford Advanced Learner's Dictionary*, <http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/lobby_2>, 2015 02 17.

¹⁸ Milbrath L. W., „Lobbying“, Sills D. L., (ed.), *International Encyclopedia of the Social Sciences*, New York: The Macmillan Company & the Free Press, 1968, p. 441–442.

ir nors lobizmo terminas yra tapęs madingas¹⁹, dažnai vartojamas, dėl to, kokią sąvoką žymi šis terminas, nėra sutariama²⁰. Jei atskaitos tašku laikysime žodynuose aptinkamus lobizmo reikšminius „griaučius“, lobizmo sąvokos apibrėžimus, formuluojamus lobizmo fenomeno tyrėjų, galėsime apibūdinti kaip sudėtingesnes konstrukcijas, kupinas pridėtinių, konkretinančių elementų.

Teigiama, kad labiausiai cituojamas politikos mokslų literatūroje lobizmo apibrėžimas priklauso Lesteriui Walteriui Milbrath'ui²¹, anot kurio lobizmas yra komunikacijos stimuliavimas ir žinutės perdavimas, atliekamas kieno nors kito nei piliečio, veikiančio savo paties labui, ir nukreiptas į valstybinį sprendimų priėmėją, tikintis padaryti įtaką jo sprendimui²². Rinusas van Schendelenas lobizmo sąvoką apibrėžia teigdamas, jog, viena vertus, lobizmas yra neformalus informacijos mainai su viešąja valdžia, kaip minimali samprata, o antra vertus, – bandymas neformaliai daryti įtaką viešajai valdžiai, kaip maksimalus apibrėžimas²³. Gaelis du Bouetiezas atskleidžia, kad kai kurie lobizmo praktikai suvokia lobizmą kaip fenomeną, kuris reiškiasi bendriausiomis bei gaivališkausiomis formomis – kaip veikimą, siekiant daryti įtaką kitų sprendimams, ir nesvarbu, ar šie sprendimai būtų priimami individo, verslo ar viešosios valdžios²⁴.

Išdėstytas atskleidžia, kad lobizmo teorijoje lobizmo prasminis minimumas siaurąja prasme suvokiamas kaip komunikacija, siekiant daryti įtaką, o plačiąja – kaip bandymas / siekis daryti įtaką. Tad,

---

¹⁹ Joos K., *Lobbying in the New Europe*, Weinheim: WILEY-VCH Verlag GmbH & Co. KGaA, 2011, p. 15.

²⁰ OECD, *Lobbyists, Governments and Public Trust*, Volume 2: *Promoting Integrity through Self-regulation*, Paris: OECD Publishing, 2012, p. 22.

²¹ Drutman L., *The Business of America is Lobbying: How Corporations Became Politicized and Politics Became More Corporate*, New York: Oxford University Press, 2015, p. 16.

²² Milbrath L. W., *The Washington Lobbyist*, Chicago: Rand McNally, 1963, p. 7.

²³ Schendelen van R., ed., *National Public and Private EC Lobbying*, Aldershot: Dartmouth, 1993, p. 3.

²⁴ OECD, *Global Forum on Public Governance: Self-Regulation and Regulation of the Lobbying Profession*, Paris: OECD Conference Center, 2009, p. 11.

analizuojant lobizmo branduolį, užfiksuotą LVĮPIIP ekstrateisinėje koncepcijoje, lobizmo teorijos kontekste yra aktualūs du dalykai: a) reiškinių pobūdis (siekis daryti įtaką *versus* įtakos darymas), b) komunikacijos reikšmė lobizmo procese.

Remiantis žodynuose pateiktais ir tyrėjų suformuluotais lobizmo apibrėžimais, lobizmas turėtų būti suprantamas kaip veikla, nukreipta į siekį / bandymą daryti įtaką. Pati įtaka arba poveikis yra galimas, bet nebūtinai lobizmo proceso rezultatas. Lobizmo sėkmė priklauso nuo to, ar buvo padaryta įtaka ir ar ji buvo pakankama. Padarius pakankamą įtaką, yra pasiekiamas lobizmo tikslas – iš dalies ar visiškai įgyvendinamas lobistinis interesas. Priešingu atveju veikla, kuria buvo siekta daryti įtaką, lieka sąlyginai bergėdžia, tačiau tai jokiū būdu nereiškia, kad ši veikla nėra lobizmas. Nagrinėjamu atveju lobizmas yra panašus į advokato veiklą, atstovaujant klientui teisme, ar gydytojo veiklą, teikiant medicininės paslaugas – kiekvienu atveju turėtų būti dedamos maksimalios pastangos, tačiau rezultatas nėra garantuojamas²⁵, ir tuo atveju, jei atlikus veiklą rezultatas nėra pasiektas, tai neeliminuoja veiklos vykdymo fakto.

Žvelgiant iš šios perspektyvos, LVĮPIIP ekstrateisinė koncepcija „slubuoja“, nes konstrukcija „veiksmai, kuriais daroma įtaka“, tiesiogiai susieja procesą su rezultatu, t. y. teisiškai lobizmu yra pripažįstami tik tie veiksmai, kurie sąlygojo didesnio ar mažesnio laipsnio įtaką. Žinoma, teisė nereguliuoja ir neturi reguliuoti procesų maksimalia apimtimi, tačiau tokia redukcija yra nepagrįsta atsižvelgiant į lobizmo reglamentavimo tikslą, kuris tiek LVĮ, tiek LVĮPIIP yra nurodytas kaip siekis užtikrinti lobistinės veiklos viešumą ir skaidrumą, užkirsti kelią nelegaliai / neteisėtai lobistinei veiklai. Pastarasis tikslas ir tokios teisinės lobizmo apibrėžties įtvirtinimas yra nesuderinami ta prasme, kad, priėmus LVĮPIIP, lobizmo viešumas ir skaidrumas galėtų būti užtikrinti tik nedidelės dalies realiai vykdomos lobistinės

---

²⁵ Schendelen van R., *Machiavelli in Brussels – the Art of Lobbying the EU*, Amsterdam: Amsterdam University Press, 2002, p. 205.

veiklos atžvilgiu, o visuomenei yra svarbu žinoti ne tik kokia lobistinė įtaka yra *de facto* jau daroma ar padaryta, bet ir kokią įtaką siekiama daryti, kad būtų galima, turint priešingą interesą, laiku išitraukti iš procesą ir atstovauti savo pozicijai dar iki įtakos darymo pradžios.

„Veiksmai, kuriais siekiama daryti įtaką“, kaip įtvirtinta LVĮ, yra maksimalus lobizmo reiškinių banduolys, apimantis visas lobizmo stadijas. Tyrėjų skiriamų stadijų skaičius varijuoja. Jei remsimės Pascaliu Goergenu, lobizmo procedūra gali būti suskirstyta į penkis etapus: a) tikslų identifikavimas, b) monitoringas ir stebėjimas, c) strategijos tobulinimas, d) taktikų taikymas, e) rezultatų analizė²⁶, ²⁷. a–c etapai yra pasiruošimas d, o e–d – rezultatų analizė. d etapas pasireiškia kaip tiesioginė ar netiesioginė lobizmo subjektų komunikacija su lobizmo taikiniu. Kadangi komunikacija yra svarbiausias lobizmo proceso momentas, modeliuojant lobizmo teisinį reguliavimą aktualiausiu turėtų būti laikomas d etapas. Atsižvelgiant į išdėstytą ir siekiant išvengti nepagrįsto teisinio reguliavimo ribų išplėtimo, yra pagrindo svarstyti galimybę redukuoti lobizmo prasminį minimumą, fiksuojamą LVĮPIP ekstrateisinėje koncepcijoje, iki „komunikacijos, siekiant daryti įtaką“, t. y. lobizmą apibrėžti per lobistinį kontaktą. Pažymėtina, kad atsispyrus nuo minėto atskaitos taško, yra sukonstruotas JAV federalinio lygmens²⁸, Australijos federalinio lygmens²⁹ bei Jungtinės Karalystės³⁰ lobizmo teisinis reguliavimas.

---

²⁶ Krsmanović D., *A Guidebook on Lobbying*, Belgrade: Konrad Adenauer Stiftung, 2013, p. 49–50.

²⁷ Yra ir alternatyvių bandymų schemtizuoti lobizmo procesą (žr. Oanta S. I., Vasilcovschi N., „Lobby Activities and their Evolution in the European Union Context“, *CES Working Papers VI (2A)*, 2014, p. 180).

²⁸ *Lobbying Disclosure Act of 1995*, <<http://lobbyingdisclosure.house.gov/lda.html>>, 2015 03 24; *Honest Leadership and Open Government Act of 2007*, <<http://lobbying-disclosure.house.gov/110-81.pdf>>, 2015 03 24.

²⁹ *Lobbying Code of Conduct*, <http://lobbyists.pmc.gov.au/conduct_code.cfm>, 2015 03 24.

³⁰ *Transparency of Lobbying, Non-Party Campaigning and Trade Union Administration Act 2014*, <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2014/4/introduction/enacted>>, 2015 06 02.

2. Lobizmo taikinyš

Lobizmo taikinyš (angl. *target*) yra subjektai, kurių sprendimams lobistai siekia daryti įtaką³¹. Dauguma straipsnio pirmajame poskyryje analizuotų lobizmo apibrėžimų implikuoja, kad kaip lobizmo taikinyš bendriausia prasme yra suvokiama viešoji valdžia³², įskaitant įstatymų leidžiamąją, vykdomąją bei teisminę valdžią, o konkrečiu atveju – pasirinkti viešosios valdžios atstovai. Straipsnio autorės nuomone, nėra pagrįsta pritarti kai kurių lobistų praktikų požiūriui, pristatytam G. du Bouetiezo, ir lobizmo taikiniu laikyti bet kurį fizinį ar juridinį asmenį, nes tokiu atveju būtų rizikuojama prarasti lobizmo savastį. Dar būtina pažymėti, kad lobistiniai procesai vyksta tiek globaliu, tiek tarptautiniu, nacionaliniu, administracinio vieneto ir vietiniu lygmeniu, o įtaką viešajai valdžiai gali būti siekiama daryti visose sprendimo priėmimo stadijose^{33, 34}.

Konstruojant lobizmo teisinį reguliavimą, paprastai lobizmo taikinio apimtis, lyginant ją su lobizmo teorijos „padiktuotąja“, yra siaurinama, siekiant reglamentavimo optimalumo. Ne išimtis ir Lietuvos lobizmo teisinis reguliavimas. LVĮ įtvirtintame lobizmo apibrėžime netiesiesiogiai nurodytas lobizmo taikinyš, nustatant, kad lobistinės įtakos tikslas yra teisės aktų priėmimas ar nepriėmimas, keitimas, pildymas ar pripažinimas netekusiais galios. Iššifravus tokią formuluotę galima teigti, jog LVĮ lobizmo taikinyš yra identifiukuota įstatymų leidžiamoji ir vykdomoji valdžia bei vietos savivalda

³¹ Griffith G., *The Regulation of Lobbying*, Sydney: NSW Parliamentary Library Research Service, 2008, p. 8.

³² Schendelen van R., *Machiavelli in Brussels – the Art of Lobbying the EU*, Amsterdam: Amsterdam University Press, 2002, p. 204.

³³ Dragojlović P., „Lobbying as a Method of Business Communication“, *Škola biznisa* 3, 2010, p. 106–107.

³⁴ Atsižvelgiant į tai, kurioje sprendimo priėmimo stadijoje yra siekiama dayti įtaką, yra skiriamas proaktyvus ir reaktyvus lobizmas, priešrovinis (angl. *upstream*) ir pasrovinis (angl. *downstream*) lobizmas (žr. Dragojlović P., „Lobbying as a Method of Business Communication“, *Škola biznisa* 3, 2010, p. 107).

ties, kiek jų atstovai turi įgaliojimus priimti norminius ir / ar individualius teisės aktus. LVĮPĮP aptinkama alternatyvi formos atžvilgiu formuluotė. Lobistinės įtakos tikslu yra įvardytas valstybės politikų, valstybės pareigūnų ir valstybės tarnautojų teisės aktų priėmimas ar nepriėmimas. Nors formuluotė skamba kitaip, turinio atžvilgiu ji yra tapati LVĮ įtvirtintajai.

Nors tiek LVĮ, tiek LVĮPĮP eksplicitiškai nenurodyta, žvelgiant į šiuos teisės aktus kaip į Lietuvos teisinės sistemos sudedamąją dalį yra akivaizdu, kad lobizmo taikiny s neapima teisminės valdžios, bet tai nereiškia, kad lobizmas teisminės valdžios atžvilgiu iš viso nėra reguliuojamas. Priešingai – kaip ir daugumoje Vakarų demokratijų (ir tose, kuriose lobizmas nėra reglamentuotas tiesiogiai), teisė atspindi visuomenių poziciją lobizmo, atliekamo teisminės valdžios atžvilgiu, klausimu. Šiuo atveju lobizmas yra reguliuojamas netiesiogiai – teisės normų, reglamentuojančių teismų sistemą, kontekste yra įtvirtinamos nuostatos, kylančios iš valdžių padalijimo ir teisminės valdžios nepriklausomumo principų, kurios nustato draudimą daryti bet kokią, taip pat ir lobistinę įtaką teismui ir teisėjams. Pavyzdžiui, teismų ir teisėjų nepriklausomumo principas yra eksplicitiškai įtvirtintas Lietuvos Respublikos Konstitucijoje³⁵, plėtojamas konstitucinėje jurisprudencijoje, įtvirtintas ir detalizuojamas Teismų įstatyme³⁶, kituose teisės aktuose³⁷.

Žvelgiant iš šios perspektyvos, beprecedentis atvejis yra Misūrio valstijos lobizmo teisinis reguliavimas, kuriame lobistai yra klasifikuojami lobizmo taikinio kriterijaus pagrindu ir yra skiriami renkamų

---

³⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucija (su pakeitimais ir papildymais), *Lietuvos aidas*, 1992, Nr. 220-0.

³⁶ Lietuvos Respublikos teismų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais), *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 46-851.

³⁷ Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (su pakeitimais ir papildymais), *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 36-1340), Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse (Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas (su pakeitimais ir papildymais), *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 37-1341) etc.

vietinės viešosios valdžios atstovų lobistai, vykdomosios valdžios lobistai, įstatymų leidžiamosios valdžios lobistai ir teisminės valdžios lobistai³⁸. Teisminės valdžios lobistai yra apibrėžiami kaip asmenys, kurie veikia ar bando veikti, siekdami daryti įtaką teisminės valdžios pirkimo sprendimams (angl. *purchasing decisions*)³⁹. Tad nagrinėjamu atveju yra daroma takoskyra tarp teisminės valdžios sprendimų, nukreiptų į teisingumo vykdymą, ir administracinio – organizacinio pobūdžio sprendimų, kurių tikslas yra užtikrinti materialinę teisminės valdžios aprūpinimą, pastarųjų sprendimų atžvilgiu lobizmą, vykdomą, nepažeidžiant įstatymo normų, leidžiant bei pripažįstant teisėtum.

Siekiant skaidrumo, lobizmo, vykdomo teisminės valdžios administracinio – organizacinio pobūdžio sprendimų atžvilgiu, pripažinimas teisėtu ir jo reglamentavimas iš esmės turėtų būti vertinamas teigiamai, nes priešingu atveju veikiausiai didesnė dalis pastarųjų lobistinių procesų būtų nustumiama į šešėlį. Tačiau būtina pažymėti, jog tokiam reglamentavimui, kad jis funkcionuotų efektyviai, o ne diskredituotų teisminę valdžią, yra reikalingos palankios griežtai lobizmo institucionalizacijai sąlygos. Lietuvoje, vyraujant neigiamoms visuomenės nuostatoms lobizmo atžvilgiu, esant aukštam korupcijos lygiui ir korupciniais poveikio metodams, dominuojant verslo interesams, interesų grupėms disponuojant menkais ištekliais ir neišplėtotomis poveikio strategijomis bei taktikomis, pilietinei visuomenei esant silpnai⁴⁰, žmonėms nepasitikint viešosios valdžios institucijomis, tarp jų ir teismais⁴¹, dar labiau išplėsti lobizmo taikinio sritį būtų nepagrįsta.

³⁸ *Missouri Revised Statutes Chapter 105*, <<http://www.moga.mo.gov/mostatutes/stathtml/10500004701.html>>, 2015 04 22.

³⁹ *Missouri Ethics Commission*, About Lobbyists, <http://www.mec.mo.gov/Ethics-Web/Lobbying/Lob_Info.aspx>, 2015 04 22.

⁴⁰ Lukošaitis A., „Lobizmas užsienio šalyse ir Lietuvoje: teisinio reguliavimo ir institucionalizacijos problemos“, *Politologija* 62, 2011, p. 33.

⁴¹ Vileikienė E., *Lietuvos gyventojų požiūris į teismus*, <http://www.infolex.lt/portal/papildomiok/Apklausa_2014.01.31.pdf>, 2015 07 23.

Atsižvelgiant į tai, kad galiojantis lobizmo reglamentavimas Lietuvoje neveikia, modeliuojant LVIPĖP ekstrateisinę koncepciją turėjo būti persvarstytas ir lobizmo taikinio klausimas. Viena iš galimų alternatyvų nagrinėjamu atveju yra lobizmo taikinio srities siaurinimas, išgryninus, kurie viešosios valdžios subjektai yra prioritetiniai, t. y. labiausiai veikiami lobistinių procesų metu, ir nustatant, kad lobistinė veikla yra reguliuojama tik jų atžvilgiu. Nesant skaidrios politikos tradicijos ar jai tik besiklostant⁴², visuomenė, interesų grupės, lobistai ir viešoji valdžia negali staiga būti įstatomi į suvokiamus esant dirbtinius griežtus ir plačios apimties pageidaujamo elgesio rėmus, nes tai padarius, jie išgąsdins ir bus atmesti kaip antikūnas.

Kartą įtvirtinus lobizmo reglamentavimą, jo atsisakyti būtų žingsnis atgal, tačiau jį modifikuoti atsižvelgiant į esamą politinį, socialinį ir kultūrinį „klimatą“ būtų protinga. Taikinio srities siaurinimas, pavyzdžiui, reguliuojant lobizmą, vykdomą tik Seimo ir / ar Vyriausybės atžvilgiu, derinant jį su kitomis reikiamomis reglamentavimo korekcijomis, galėtų duoti teigiamų rezultatų „pratinant“ Lietuvą prie teisėto institucionalizuoto lobizmo, o tam pasiteisinus, reguliavimas galėtų būti modifikuojamas į detalesnį ir plačiau apimantį, plečiant tiek lobizmo taikinio, tiek kitas reglamentavimo sritis.

3. Lobizmo subjektai

Lobizmo subjektų klausimas pagrįstai gali būti traktuojamas kaip vienas iš problemiškesnių lobizmo teorijoje. Nėra prietas konsensusas dėl lobizmo subjektų apibrėžimo, t. y. jų identifikacinių požymių rinkinio, o lobizmo subjektų įvardijimas varijuoja nuo lobistinių grupių, interesų grupių, spaudimo grupių iki paprasčiausiai lobistų⁴³.

⁴² Kai kurie politikai savo iniciatyva viešina susitikimus su lobistais, pavyzdžiui, Vilniaus miesto savivaldybės tarybos narė Aušra Maldeikienė (žr. *Susitikimai su lobistais*, <<http://www.maldeikiene.lt/susitikimai-su-lobistais/>>, 2015 07 23), tačiau tai nėra paplitęs reiškinys.

⁴³ Oanta S. I., Vasilcovschi N., „Lobby Activities and their Evolution in the European Union Context“, CES Working Papers VI (2A), 2014, p. 173.

Paprastai lobistai yra apibrėžiami tyrėjų suformuluotais lobizmo apibrėžimais⁴⁴, tačiau tai neatspindi realios lobizmo subjektų įvairovės.

Sutiktina su Kenneth'u G. Hunteriu, kad vienas iš akademinų tyrimų trūkumų yra tendencija visus lobistus traktuoti vienodai – dažnai vyrauja tam tikra „vienas dydis tinka visiems“ požiūrio rūšis⁴⁵. Atsižvelgiant į tai, kad viešajai valdžiai siekia daryti įtaką platus subjektų, veikiančių skirtingais pagrindais bei siekiančių skirtingų tikslų, ratas, be lobistų apibrėžimo, turėtų būti ir papildomų priemonių, leidžiančių tiksliau juos identifikuoti, pavyzdžiui, lobistų tipologija. Doktrinoje lobistų skirstymui į kategorijas skiriama nedaug dėmesio, apie lobistų kategorijas užsimenama epizodiškai, paprastai siejant lobistų tipologiją su konkrečioje valstybėje, dažniausiai JAV, veikiančių lobistų aibe. JAV skiriama nuo trijų iki penkių lobistų kategorijų⁴⁶, išsamiausia JAV lobistų klasifikaciją yra pateikę C. S. Thomasas ir R. J. Hrebenaras⁴⁷, taip pat aptinkama lobistų bendrųjų tipologijų⁴⁸.

---

⁴⁴ Thomas C. S., „Lobbyists: Definitions, Types and Varying Designations“, Thomas C. S. (ed.), *Research Guide to U. S. and International Interests Groups*, Westport: Praeger Publishers, 2004, p. 151–153; Hrebenar R. J., Thomas C. S., „Bendroji lobistinės veiklos samprata“, Andrikienė L. (sud.), *Šiuolaikinės lobistinės veiklos tendencijos*, Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2002, p. 29–31.

⁴⁵ Hunter K. G., *Interest Groups and the State Economic Development Policies*, Westport: Praeger Publishers, 1999, p. 98.

⁴⁶ Žr. Micheli Ch., *Lobbying: A Veteran Advocate Details His Profession*, <<http://capitolweekly.net/lobbying-lobbyists-capitol-legislature-governor/>>, 2015 02 24; Chrysler M., *Different Types of Lobbyists*, <<http://lobbyistfinder.blogspot.cz/2009/01/different-types-of-lobbyists.html>>, 2015 02 24; Silverberg D., *Categorizing Congressional Lobbyists*, <<http://www.dummies.com/how-to/content/categorizing-congressional-lobbyists.html>>, 2015 02 24; Snieškus E., „Lobizmo įtaka viešojo valdymo institucijoms“, *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: Ernesto Galvanausko tarptautinė mokslinė konferencija*, Nr. 4, 2004, p. 236.

⁴⁷ Žr. Thomas C. S., „Lobbyists: Definitions, Types and Varying Designations“, Thomas C. S. (ed.), *Research Guide to U. S. and International Interests Groups*, Westport: Praeger Publishers, 2004, p. 151–153; Hrebenar R. J., Thomas C. S., „Bendroji lobistinės veiklos samprata“, Andrikienė L. (sud.), *Šiuolaikinės lobistinės veiklos tendencijos*, Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2002, p. 29–31.

⁴⁸ Žr. Ambrasaitė M., „Lobizmo reglamentavimas: status quo ir išvalgos“, *Teisės mokslo pavasaris 2013*, Vilnius: Draugų studija, 2013, p. 483; Erstikytė I. L., „Lobizmas:

Išanalizavus esamas lobistų tipologijas, pagrįščiausia būtų skirti keturias lobistų kategorijas (bendroji tipologija) pagal lobistinio intereso priklausomybės / kilmės kriterijų: 1. laisvai samdomi lobistai (angl. *hired guns*) – asmenys, vykdantys lobizmą už atlygį klientų interesais, šie asmenys lobizmą laiko verslu ir juo verčiasi; 2. institucionalizuotų interesų grupių lobistai (angl. *in-house lobbyists*) – asmenys, atliekantys lobizmą vienintelio „kliento“, juridinio asmens, su kuriuo jie susiję darbo santykiais ar kitu pagrindu (yra juridinio asmens dalyviai, valdymo organų nariai ir pan.), naudai: a) bendrovių lobistai, b) nevyriausybinių organizacijų lobistai, c) viešosios valdžios lobistai; 3. neinstitucionalizuotų interesų grupių lobistai – asmenys, vykdantys lobizmą ilgalaikės ar *ad hoc* susibūrusios asmenų grupės, vienijamos bendrų idėjų, tikslų, interesų, tačiau veikiančios neformaliai, naudai, 4. ego-lobistai – asmenys, atliekantys lobizmą savo pačių interesais.

LVĮPĮP 2 str. 2 d. nustatyta, jog lobistas – asmuo, taip pat ir juridinio asmens dalyvis, valdymo organo narys ar darbuotojas, lobistinės veiklos užsakovo pavedimu ir interesais vykdantis lobistinę veiklą. Iš pateikto apibrėžimo matyti, kad lobizmo subjektų ratas LVĮPĮP ekstrateisinėje koncepcijoje, lyginant ją su LVĮ, yra išplėstas: numatyta reguliuoti trijų kategorijų lobistų – laisvai samdomų, bendrovių ir nevyriausybinių organizacijų lobistų – vykdomą lobistinę veiklą, o LVĮ reguliuoja tik laisvai samdomų, dar vadinamų profesionaliais, lobistų veiklą. Pastaroji reglamentavimo subjektų plėtra buvo sąlygota Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos pastabų dėl teisinio reguliavimo neadekvatumo Lietuvos lobistinių procesų realybei⁴⁹.

---

iliuzijos ir tikrovė“, *Justitia*, Nr. 5–6, 2002, p. 15–16; Mačius R., sud., *Lobistinė veikla: vadovas nevyriausybiniams organizacijoms*, Vilnius: Paramos fondas Europos socialinio fondo agentūra, 2009, p. 25–27; Dragojlović P., „Lobbying as a Method of Business Communication“, *Škola biznisa* 3, 2010, p. 106–113, p.108–109.

⁴⁹ Lobistinės veiklos įstatymo Nr. VIII-1749 pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas, <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1005597>, 2015 07 23.

Lietuvoje lobistinių paslaugų industrija nėra išplėtota (o net ir tose valstybėse ar supranacionaliniuose dariniuose, kuriuose lobizmu kaip verslu verčiasi daug profesionalių lobistų, yra reguliuojama daugiau nei vienos lobistų kategorijos atliekama lobistinė veikla⁵⁰), todėl, reguliuojant išimtinai laivai samdomų lobistų veiklą, lobistinių procesų skaidrumas ir viešumas užtikrinamas labai menka apimtimi. Šiuo metu informaciją apie savo vykdomą lobistinę veiklą teikia tik kai kurie iš 35 registruotų lobistų⁵¹. Atsižvelgiant į tai, lobizmo subjektų rato išplėtimas yra didelis žingsnis reformuojant Lietuvos lobizmo reglamentavimą.

Tad šiuo atveju kyla tik vienas klausimas, ar lobizmo subjektų rato išplėtimas LVĮPIP ekstrateisinėje koncepcijoje yra tinkamas – pankankamas, bet kartu ne perteklinis? Lietuvoje viešajai valdžiai, siekdami įgyvendinti vienokį ar kitokį partikuliaristinį interesą, bando daryti ir daro įtaką nemažai verslo subjektų bei nevyriausybinių organizacijų, atstovaujančių tiek verslo, tiek kitiems konsoliduotiems interesams. Neigti šiuos įtakos procesus yra beprasmiška, o galiojant lobizmo teisiniam reguliavimui, palikti už reglamentavimo ir jo sąlygotos pareigos teikti informaciją ribų bendrovių ir nevyriausybinių organizacijų lobistų vykdomą veiklą tiek visuomenės, tiek laisvai samdomų lobistų atžvilgiu yra bemaž ciniška.

⁵⁰ JAV (federalinis lygmuo) yra reguliuojama dalies laisvai samdomų, bendrovių ir nevyriausybinių organizacijų lobistų veikla, jei yra peržengiami nustatyti slenksčiai (žr. *Lobbying Disclosure Act of 1995*, <<http://lobbyingdisclosure.house.gov/lda.html>>, 2015 03 24; *Honest Leadership and Open Government Act of 2007*, <<http://lobbyingdisclosure.house.gov/110-81.pdf>>, 2015 03 24), Kanadoje (federalinis lygmuo) lobizmo reglamentavimo subjektai yra laisvai samdomi, taip pat dalis bendrovių ir nevyriausybinių organizacijų lobistų, jei yra peržengiami nustatyti slenksčiai (žr. *Lobbying Act*, <<http://laws.justice.gc.ca/PDF/L-12.4.pdf>>, 2015 03 24), Europos Parlamentas ir Europos Komisija reguliuoja laisvai samdomų, bendrovių, nevyriausybinių organizacijų, viešosios valdžios ir neinstitutionalizuotų lobistų veiklą (žr. *Europos Parlamento ir Europos Komisijos susitarimas dėl skaidrumo registro organizacijoms ir savarankiškai dirbantiems asmenims, dalyvaujantiems formuojant ir įgyvendinant ES politiką*, Europos Sąjungos oficialusis leidinys, L 277, 2014, p. 17–18).

⁵¹ Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, *Registruoti lobistai*, <http://old.vtek.lt/vtek/index.php?option=com_content&view=article&id=371&Itemid=41>, 2015 07 23.

Samprotaujant apie poreikį reglamentuoti viešosios valdžios ir ego-lobistų veiklą, turi būti pažymėti keli aspektai. Viešosios valdžios lobistų veikla yra paprastai reguliuojama, kai tarp centrinės ir administracinių ar kitų viešosios valdžios vienetų egzistuoja atotrūkis, būdingas didesnėms federacinėms valstybėms ar tokiems supranacionaliniams dariniams kaip Europos Sąjunga. Kadangi Lietuva yra nedidelė unitarinė valstybė, lobizmo subjektų ratą išplėsti taip, kad jis apimtų ir viešosios valdžios lobistus, nebūtų prasminga, nes tai galėtų nepagrįstai apsunkinti viešosios valdžios darbą. Ego-lobistai paprastai sudaro nedidelę grupę realiai veikiančių lobistų aibėje⁵², iš kurių tik labai mažos dalies veikla yra tęstinio pobūdžio, dauguma jų veikia *ad hoc*, dažnai apsiribodami vienu ar vos keliais lobistiniais epizodais, todėl šios lobistų kategorijos „svoris“ santykinai gali būti vertinamas kaip menkiausias, o dėl to jų veiklą reguliuoti yra netikslinga.

Analizuojama lobizmo subjektų rato LVĮPĮP plėtra iki trijų lobistų kategorijų yra vienas iš labiausiai pasisekusių LVĮPĮP ekstrateisinės koncepcijos momentų, kuris atskleidžia, kad, reformuojant lobizmo teisinį reguliavimą, gali būti atsižvelgta į lobizmo teoriją, įvertinta lobistinių procesų padėtis šalyje ir pasirinktas optimaliausias variantas. Jei LVĮPĮP būtų priimtas, vien lobizmo subjektų rato reforma sąlygotų reikšmingą informacijos apie lobistinę veiklą, kurios poreikis, stiprėjant demokratijai bei pilietinei visuomenei, didėja, srautą, o tai galėtų prisidėti prie piliečių įsitraukimo į šalies viešųjų reikalų tvarkymą didėjimo.

---

⁵² Duomenų, atspindinčių lobistų kategorijų kiekybinį pasiskirstymą Lietuvoje, nėra. JAV ego-lobistai sudaro vos 1–2 procentus realiai veikiančių lobistų. Yra pagrindo manyti, kad šios kategorijos lobistų procentinė išraiška Lietuvos lobistų aibėje neturėtų kardinaliai skirtis nuo JAV (žr. Hrebenar R. J., Thomas C. S., „Bendroji lobistinės veiklos samprata“, Andriekienė L. (sud.), *Šiuolaikinės lobistinės veiklos tendencijos*, Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2002, p. 31).

4. *Lobizmo metodai*

Lobizmo metodai yra būdai, kuriais siekiama daryti įtaką viešajai valdžiai. Lobistai, siekdami įgyvendinti lobistinį interesą, pasitelkia platų metodų spektrą. Konkrečių metodų pasirinkimas priklauso nuo lobistinio intereso specifikos, lobizmo praktikų, susiklosčiusių visuomenėje, kurioje vykdoma lobistinė veikla, viešosios valdžios ir interesų grupių sąveikos ypatumų, politinės ir pilietinės kultūros, lobisto profesionalumo ir daugelio kitų veiksnių. Paprastai vykdant lobistinę veiklą yra taikomas daugiau nei vienas metodas. Sujungiant tam tikrą metodų aibę, yra formuojamos lobizmo taktikos.

Dažniausiai, reguliuojant lobizmą, lobizmo metodai tiesiogiai nėra reglamentuojami, tačiau, sistemiškai analizuojant teisinį reguliavimą, gali būti identifikuota, kokios reglamentavimo ekstrateisinės koncepcijos nuostatos lobizmo metodų klausimu yra „jaustos“ į teisinį reguliavimą. Nagrinėjant LVĮPĮP ekstrateisinę koncepciją ir lyginamosios analizės tikslais analizuojant galiojantį lobizmo reglamentavimą, yra aktualūs keli lobizmo metodų aspektai: a) komunikacijos tarp lobistų ir viešosios valdžios pobūdis (tiesioginė *versus* netiesioginė), b) metodų (ne)tradiciskumas.

Lobistai su viešosios valdžios atstovais gali komunikuoti tiesiogiai ir / ar netiesiogiai, pasitelkdami tarpininkus. Skiriami šie tiesioginės komunikacijos metodai: susitikimai, pokalbiai telefonu, susirašinėjimas laiškais, dalyvavimas posėdžiuose, paslaugų viešosios valdžios atstovams teikimas etc.; netiesioginės komunikacijos yra: komunikuojant per rinkimų politiką – rinkimų kampanijų finansavimas, parama kandidatams, prisidėjimas prie partijų programų rengimo, per žiniasklaidą – gerosios valios, užgaulios, gynybinės kampanijos, per interesų grupes – ilgalaikių, trumpalaikių, *ad hoc* koalicijų formavimas ir veikimas per jas, per visuomenę – visuomenės narių tiesioginis kreipimasis į viešosios valdžios atstovus, pokalbiai telefonu, laiškų rašymas, piliiečių iniciatyvos, referendumai, protestai, de-

monstracijos etc.⁵³ Atsižvelgiant į tai, kokie metodai sudaro lobizmo taktiką, yra skiriamas tiesioginis ir netiesioginis lobizmas (lobizmo rūšys)^{54, 55}.

Nors netiesioginis lobizmas yra sunkiau pastebimas, jis yra praktikuojamas ir tam tikrais atvejais, siekiant įgyvendinti konkretų lobistinį interesą, būna ypač svarus, todėl turi būti reguliuojamas. LVĮPIP, kaip ir LVĮ, nėra nuostatų, apibrėžiančių komunikacijos tarp lobistų ir viešosios valdžios pobūdį, kurių pagrindu būtų ribojama reglamentavimo sritis, tad tiek galiojančio lobizmo reglamentavimo normos yra taikomos, tiek LVĮPIP normos (jei jis būtų priimtas) būtų taikomos reguliuojant ir tiesioginį, ir netiesioginį lobizmą. Atsižvelgiant į tai, nėra pagrindo sutikti su A. Lukošaičio teiginiu, kad Lietuvoje jokie teisės aktai nereguliuoja netiesioginio lobizmo, bet verta pritarti tyrėjo minčiai, kad tam turėtų būti skirta daugiau dėmesio⁵⁶. Todėl šiuo atveju turėtų būti keliamas netiesioginio lobizmo reglamentavimo detalumo klausimas, nes, nors iš esmės LVĮPIP ir LVĮ apima netiesioginį lobizmą, juose nėra normų, kurios būtų skirtos būtent šiai lobizmo rūšiai reguliuoti.

Reglamentavimo detalumo klausimas visada yra subtilus, todėl turi būti sprendžiamas atsakingai. Nagrinėjamu atveju turėtų būti išanalizuota ir įvertinta, kurie netiesioginio lobizmo metodai yra efekty-

---

⁵³ Biggs S., Helms L. B., *The Practice of American Public Policymaking*, New York: Routledge, 2015, p. 105–113.

⁵⁴ Kai kurie autoriai, remdamiesi lobistų ir viešosios valdžios subjektų komunikacijos pobūdžiu, išskiria masių lobizmą (žr. Pačėsaitė L., „Interesų grupių komunikacija: teorinės prielaidos ir veiklos metodai“, Andrikienė L., sud., *Šiuolaikinės lobistinės veiklos tendencijos*, Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2002, p. 59–60.). Šio straipsnio autorė laikosi nuomonės, kad masių lobizmas yra netiesioginio lobizmo porūšis (žr. Ferguson, *Careers in Focus: Nonprofits Organizations*, New York: Info-base Publishing, 2008, p. 100).

⁵⁵ Kartais tiesioginis lobizmas yra įvardijamas vidiniu arba profesionaliuoju lobizmu, o netiesioginis – išoriniu arba piliečių lobizmu (žr. Yun H. J., „Lobbying, lobbyists“, Kaid L. L., Holtz-Bacha Ch. (eds.), *Encyclopedia of Political Communication*, Thousand Oaks: SAGE Publications, 2008, p. 410), tačiau šie terminai retai pasitaiko.

⁵⁶ Lukošaitis A., „Lobizmas užsienio šalyse ir Lietuvoje: teisinio reguliavimo ir institucionalizacijos problemos“, *Politologija* 62, 2011, p. 20.

viausi ir labiausiai paplitę Lietuvoje ir, atsižvelgiant į tai, modeliujamos papildomos LVIPĖP normos, visų pirma, nustatančios pareigą atskleisti informaciją apie tų metodų taikymo reikšmingąsias detales (pvz., nurodyti, kokios politinės kampanijos ir / ar kandidatai buvo finansuoti, vykdant lobistinę veiklą, ir nurodyti tam skirtas pinigų sumas) ir, antra, – jei būtina, etikos reikalavimus, kurių turėtų būti laikomasi lobistinės veiklos metu pasitelkus metodą, kurio taikymą, vykdant lobistinę veiklą, būtų nuspręsta sureguliuoti.

Kaip minėta, nagrinėjamu atveju svarbus kitas lobizmo teorijos aspektas – lobizmo metodų (ne)tradiciskumas. Be lobizmo, yra ir kitų poveikio viešajai valdžiai būdų. Dalis jų yra institucionalizuoti, tapę tradiciniais ir nesiejami su lobizmu. Tokiais būdais Vakaruose gali būti laikomos peticijų teisė, įstatymų leidybos iniciatyvos laisvė, teisė apskusti valstybės įstaigų ar pareigūnų sprendimus etc. Žinoma, šie būdai nėra lobizmas, tačiau, vadovaujantis R. van Schendeleno idėja, jog veiksmas, kuriuo siekiama daryti įtaką tam, kad jis atrodytų esąs lobizmas, turi turėti netradiciskumo elementą, netelpančią į leistino ir skatinamo (institucionalizuoto) elgesio rėmus⁵⁷, tais atvejais, kai minėti būdai yra pasitelkiami lobistų iniciatyva ir tampa lobizmo taktikos, apimančios ir netradicinius metodus, sudedamąja dalimi (pvz., lobistų iniciatyva piliečiai ar jų grupės, kurios be lobistų įsikišimo to nedarytų, teikia peticijas lobistams aktualių klausimų, lobistams lygia greta taikant kitus metodus), arba šalia tradicinių metodų yra taikomi ir netradiciniai, siekiant padidinti ginamų interesų įgyvendinimo tikimybę (pvz., lobistas dalyvauja viešosios valdžios posėdyje ir pertraukos metu ar po jo neformaliai kontaktuoja su pasirinktais viešosios valdžios atstovais, siekdamas sustiprinti posėdžio metu pristatytą poziciją), tada minėti tradiciniai metodai tampa lo-

---

⁵⁷ Schendelen van R., *Machiavelli in Brussels – the Art of Lobbying the EU*, Amsterdam: Amsterdam University Press, 2002, p. 205; Schendelen van R., „Managing Government Relations in European Union“, Harris P., Fleisher C. S. (eds.), *The Handbook of Public Affairs*, London: Sage Publications Ltd., 2005, p. 201–202.

bizmo metodais. Kitaip tariant, tradiciniai poveikio viešajai valdžiai būdai tampa konkretaus lobistinio epizodo dalimi.

Remiantis išdėstytu ir siekiant didesnio lobistinių procesų skaidrumo laipsnio, taip pat turėtų būti svarstoma galimybė eiti pirmiau nagrinėtu lobizmo reglamentavimo detalizavimo keliu ir tokių formalizuotų bei seniai žinomų poveikio viešajai valdžiai būdų kaip peticijų teisė, įstatymų leidybos iniciatyvos laisvė, teisė apskusti valstybės įstaigų ar pareigūnų sprendimus etc. atžvilgiu, nes tie poveikio būdai taip pat neretai patenka į konkrečių lobistinių epizodų sudėtį kaip lobizmo metodai.

Išvados

Reguliuojant lobistinius procesus, teisinis reguliavimas turi veikti ir stiprinti teisėto lobizmo, kaip organiško ir pozityvaus demokratijos elemento, įvaizdį visuomenės sąmonėje. Lietuvoje jau 15 metų galiojant ydingam lobizmo teisiniam reguliavimui ir svarstant LVĮPIP, būtinos išskirtinės politikų, interesų grupių bei tyrėjų pastangos ne tik identifikuoti galiojančio reglamentavimo trūkumus, bet ir modeliuoti naująjį lobizmo teisinį reguliavimą. Judant pastarąja kryptimi, negalima pamiršti, kas slypi anapus teisės ir ją sąlygoja. Nagrinėjamu atveju tai – lobizmo reglamentavimo ekstrateisinė koncepcija, apimanti nuostatų dėl reiškinių branduolio, subjektų, taikinio ir metodų visumą.

Analizuojant lobizmo branduolio klausimą, nustatyta, kad šiuo atžvilgiu LVĮPIP ekstrateisinė koncepcija „šlubuoja“. Pajudėjus nuo „veiksmų, kuriais siekiama daryti įtaką“, prie „veiksmų, kuriais daroma įtaka“, nepagrįstai redukuota lobizmo reglamentavimo apimtis. Atsižvelgiant į lobizmo reglamentavimo tikslą, turėtų būti svarstoma arba galimybė grįžti prie LVĮ įtvirtinto lobizmo prasminio minimumo, arba, siekiant išvengti neadekvataus teisinio reguliavimo ribų išplėtimo, – lobizmą apibrėžti per lobistinį kontaktą.

Tiek LVĮPĮP, tiek LVĮ lobizmo taikinys turinio prasme identifikuotas tapačiai, skiriasi tik formuluotės. Atsižvelgiant į tai, kad galiojantis lobizmo reglamentavimas Lietuvoje neefektyvus, modeliuojant LVĮPĮP ekstrateisinę koncepciją lobizmo taikinio srities turėjo būti reformuota. Viena iš galimų alternatyvų yra lobizmo taikinio srities siaurinimas, išgryninus, kurie viešosios valdžios subjektai yra prioritetiniai lobizmo kontekste ir nustatant, kad lobistinė veikla yra reguliuojama tik jų atžvilgiu.

Lobizmo subjektų rato plėtra LVĮPĮP iki trijų lobistų kategorijų yra vienas labiausiai pasisekusių LVĮPĮP ekstrateisinės koncepcijos momentų, kuris atskleidžia, kad, reformuojant lobizmo teisinį reguliavimą, gali būti atsižvelgta į lobizmo teoriją, įvertinta lobistinių procesų padėtis šalyje ir pasirinktas optimalus variantas. Jei LVĮPĮP būtų priimtas, vien lobizmo subjektų rato reforma sąlygotų reikšmingą informacijos apie lobistinę veiklą srauto padidėjimą.

Lobizmo metodų atžvilgiu, lyginant LVĮPĮP su LVĮ, nenustatyta pokyčio, o tai vertinama neigiamai. Nagrinėjamu atveju turėtų būti išanalizuota ir įvertinta, kurie netiesioginio lobizmo metodai yra efektyviausi bei labiausiai paplitę Lietuvoje ir, atsižvelgiant į tai, modeliuojamos papildomos LVĮPĮP normos. Siekiant didesnio lobistinių procesų skaidrumo, taip pat galėtų būti svarstoma galimybė detalizuoti lobizmo reglamentavimą ir tokių formalizuotų bei seniai žinomų poveikio viešajai valdžiai būdų kaip peticijų teisė, įstatymų leidybos iniciatyvos laisvė, teisė apskusti valstybės įstaigų ar pareigūnų sprendimus etc. atžvilgiu.

Apibendrinant – naujoji Lietuvos lobizmo reglamentavimo ekstrateisinė koncepcija ir remiantis ja sukonstruotas LVĮPĮP – reikšmingas žingsnis reguliuojant lobizmą šalyje. Nors nėra pagrindo teigti, kad atlikta plataus masto reforma, didesnių pokyčių identifiukuota. Analizuoto LVĮPĮP priėmimas vis dar prasilenktų su kai kuriais svarbiais Lietuvos lobizmo reglamentavimo poreikiais, o tai, tikėtina, nulemtų, kad reglamentavimas ir vėl susidurtų su dalinio neefektyvumo problema. Atsižvelgiant į tai, jis turi būti toliau tobulinamas, pradėdant nuo jo ekstrateisinės koncepcijos persvarstymo.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

Ambrasaitė M., „Lobizmo reglamentavimas: *status quo* ir įžvalgos“, *Teisės mokslo pavasaris 2013*, Vilnius: Draugų studija, 2013, p. 481–501.

Biggs S., Helms L. B., *The Practice of American Public Policymaking*, New York: Routledge, 2015.

Chrysler M., *Different Types of Lobbyists*, <<http://lobbyistfinder.blogspot.cz/2009/01/different-types-of-lobbyists.html>>, 2015 02 24.

Dragojlović P., „Lobbying as a Method of Business Communication“, *Škola biznesa* 3, 2010, p. 106–113.

Drutman L., *The Business of America is Lobbying: How Corporations became Politicized and Politics became More Corporate*, New York: Oxford University Press, 2015.

Erstikytė I. L., „Lobizmas: iliuzijos ir tikrovė“, *Justitia* Nr. 5–6, 2002, p. 15–16.

Europos Parlamento ir Europos Komisijos susitarimas dėl skaidrumo registro organizacijoms ir savarankiškai dirbantiems asmenims, dalyvaujantiems formuojant ir įgyvendinant ES politiką, Europos Sąjungos oficialusis leidinys, L 277, 2014, p. 11–24.

Ferguson, *Careers in Focus: Nonprofits Organizations*, New York: Infobase Publishing, 2008.

Geleževičius R., „Lobizmo teisinis reguliavimas ir institucionalizacija Lietuvoje: pirmojo dešimtmečio išdavos ir pamokos“, *Socialinių mokslų studijos* 5 (1), 2013, p. 177–191.

Griffith G., *The Regulation of Lobbying*, Sydney: NSW Parliamentary Library Research Service, 2008.

Honest Leadership and Open Government Act of 2007, <<http://lobbyingdisclosure.house.gov/110-81.pdf>>, 2015 03 24.

Hrebenar R. J., Thomas C. S., „Bendroji lobistinės veiklos samprata“, Andrikienė L. (sud.), *Šiuolaikinės lobistinės veiklos tendencijos*, Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2002, p. 29–31.

Hunter K. G., *Interest Groups and the State Economic Development Policies*, Wesport: Praeger Publishers, 1999.

Yun H. J., „Lobbying, lobbyists“, Kaid L. L., Holtz-Bacha Ch. (eds.), *Encyclopedia of Political Communication*, Thousand Oaks: SAGE Publications, 2008.

Joos K., *Lobbying in the New Europe*, Weinheim: WILEY-VCH Verlag GmbH & Co. KGaA, 2011.

Kalniņš V., *Transparency in Lobbying: Comparative Review of Existing and Emerging Regulatory Regimes*, <<http://eng.lobbying.in.ua/content/transparency-lobbying-comparative-review-existing-and-emerging-regulatory-regimes>>, 2012 12 09.

Kalniņš V., *Parliamentary Lobbying between Civil Rights and Corruption. An insight into lobbying practice in Latvia and recommendations for Saeima*, Riga: Centre for Public Policy PROVIDUS, 2005.

Krsmanović D., *A Guidebook on Lobbying*, Belgrade: Konrad Adenauer Stiftung, 2013.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas (su pakeitimais ir papildymais), *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 37-1341.

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (su pakeitimais ir papildymais), *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 36-1340.

Lietuvos Respublikos Konstitucija (su pakeitimais ir papildymais), *Lietuvos aidas*, 1992, Nr. 220-0.

Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais), *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 56-1644.

Lietuvos Respublikos Seimo valdyba, 2013 m. lapkričio 8 d. sprendimas Nr. SV-S-424 „Dėl Seimo valdybos 2013 m. birželio 26 d. sprendimo Nr. SV-S-295 „Dėl darbo grupės Lietuvos Respublikos lobizmo įstatymo pakeitimo įstatymo projektui parengti sudarymo“ pakeitimo“, <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalActPrint?documentId=2f0540a0f33011e3a55786e7536bee23>>, 2015 07 23.

Lietuvos Respublikos teismų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais), *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 46-851.

Lobbying Act, <<http://laws.justice.gc.ca/PDF/L-12.4.pdf>>, 2015 03 24.

Lobbying Code of Conduct, <http://lobbyists.pmc.gov.au/conduct_code.cfm>, 2015 03 24.

Lobbying Disclosure Act of 1995, <<http://lobbyingdisclosure.house.gov/lda.html>>, 2015 03 24.

Lobistinės veiklos įstatymo Nr. VIII-1749 pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas, <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1005597>, 2015 07 23.

Lobistinės veiklos įstatymo Nr. VIII-1749 pakeitimo įstatymo projektas (nauja redakcija), <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1005595>, 2015 07 23.

Lukošaitis A., „Lobizmas užsienio šalyse ir Lietuvoje: teisinio reguliavimo ir institucionalizacijos problemos“, *Politologija* 62, 2011, p. 4–42.

Mačius R., sud., *Lobistinė veikla: vadovas nevyriausybinėms organizacijoms*, Vilnius: Paramos fondas Europos socialinio fondo agentūra, 2009.

Micheli Ch., *Lobbying: A Veteran Advocate Details His Profession*, <<http://capitolweekly.net/lobbying-lobbyists-capitol-legislature-governor/>>, 2015 02 24.

Milbrath L. W., „Lobbying“, Sills D. L. (ed.), *International Encyclopedia of the Social Sciences*, New York: The Macmillan Company & the Free Press, 1968.

Milbrath L. W., *The Washington Lobbyist*, Chicago: Rand McNally, 1963.

Missouri Ethics Commission, *About Lobbyists*, <http://www.mec.mo.gov/EthicsWeb/Lobbying/Lob_Info.aspx>, 2015 04 22.

Missouri Revised Statutes Chapter 105, <<http://www.moga.mo.gov/mostatutes/stathtml/10500004701.html>>, 2015 04 22.

Oanta S. I., Vasilcovschi N., „Lobby Activities and their Evolution in the European Union Context“, *CES Working Papers VI (2A)*, 2014, p. 171–185.

OECD, *Global Forum on Public Governance: Self-Regulation and Regulation of the Lobbying Profession*, Paris: OECD Conference Center, 2009.

OECD, *Lobbyists, Governments and Public Trust*, Volume 2: *Promoting Integrity through Self-regulation*, Paris: OECD Publishing, 2012.

Oxford Advanced Learner's Dictionary, *Definition of lobby verb from the Oxford Advanced Learner's Dictionary*, <http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/lobby_2>, 2015 02 17.

Pačėsaitė L., „Interesų grupių komunikacija: teorinės prielaidos ir veiklos metodai“, Andrikienė L. (sud.), *Šiuolaikinės lobistinės veiklos tendencijos*, Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2002, p. 49–69.

Piesarskas B., *Didysis anglų-lietuvių kalbų žodynas*, Vilnius: Alma littera, 2000.

Ragauskas P., „Apie prielaidas neveikti lobistinės veiklos teisiniam reglamentavimui Lietuvoje“, *Teisės problemos* 3 (73), 2011, p. 77–100.

Rasimavičius B., „Lobizmo institucijos problemos Lietuvoje“, *Justitia* 4–5, 2001, p. 40–41.

Robinson M., ed., et. al., *Chambers 21st Century Dictionary*, New Delhi: Allied Chambers (India) Ltd., 2005.

Schendelen van R., „Managing Government Relations in European Union“, Harris P., Fleisher C. S. (eds.), *The Handbook of Public Affairs*, London: Sage Publications Ltd., 2005.

Schendelen van R., ed., *National Public and Private EC Lobbying*, Aldershot: Dartmouth, 1993.

Schendelen van R., *Machiavelli in Brussels – the Art of Lobbying the EU*, Amsterdam: Amsterdam University Press, 2002.

Silverberg D., *Categorizing Congressional Lobbyists*, <<http://www.dummies.com/how-to/content/categorizing-congressional-lobbyists.html>>, 2015 02 24.

Slavickaitė L., Vaidelytė E., „2000–2013 m. lobizmo ir lobistinės veiklos tendencijos Lietuvoje“, *Viešoji politika ir administravimas* 13 (1), 2014, p. 124–135.

Snieškus E., „Lobizmo įtaka viešojo valdymo institucijoms“, *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: Ernesto Galvanausko tarptautinė mokslinė konferencija*, Nr. 4, 2004, p. 235–241.

Stevenson A., ed., et. al., *Oxford Dictionary of English*, Oxford: Oxford University Press, 2010.

Susitikimai su lobistais, <<http://www.maldeikiene.lt/susitikimai-su-lobistais/>>, 2015 07 23.

Thomas C. S., „Lobbyists: Definitions, Types and Varying Designations“, Thomas C. S. (ed.), *Research Guide to U. S. and International Interests Groups*, Westport: Praeger Publishers, 2004, p. 151–153.

Transparency of Lobbying, *Non-Party Campaigning and Trade Union Administration Act 2014*, <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2014/4/introduction/enacted>>, 2015 06 02.

Vileikienė E., *Lietuvos gyventojų požiūris į teismus*, <http://www.infolex.lt/portal/papildomiok/Apklausa_2014.01.31.pdf>, 2015 07 23.

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, *2014 metų veiklos ataskaita*, <http://old.vtek.lt/vtek/images/vtek/Dokumentai/Apie_mus/ataskaitos_seimui/VTEK_Ataskaita_A4_SP_2014.pdf>, 2015 07 23.

SUMMARY

THE NEW EXTRALEGAL CONCEPT OF LOBBYING REGULATION IN LITHUANIA: ALTERATIONS AND FUTURE GUIDELINES

Republic of Lithuania Law on Lobbying Activities (further – LLA) extralegal concept is considered to be deficient, regulation – ineffective. In this context, on January 23rd, 2015 Draft Law on Amendment of Republic of Lithuania Law on Lobbying Activities (further – DLALLA) was introduced. Functional blocks of legal rules from which legal regulation of lobbying consists and whether the regulation properly correlates with the reality of lobbying processes depend on the extralegal concept of regulation. In the context of theory and practice of lobbying it is investigated how fundamental elements of the concept of lobbying – essence of the phenomenon, subjects, target and methods – are disclosed in the DLALLA, qualitative alteration of the DLALLA is estimated while comparing it with the LLA, recommendations for improving the draft law based on the latter analysis are provided.

Analysis of the issue of lobbying essence revealed frailty of the extralegal concept of the DLALLA. After moving from “actions aimed to influence” to “actions that influence” the scope of the regulation of lobbying is being unreasonably reduced. Taking into account the purpose of the regulation of lobbying two possibilities should be considered – returning to a conceptual minimum of lobbying defined in the LLA or, in order to avoid unreasonable expansion of regulation, determining lobbying through lobbying contact.

Target of lobbying by the content in both LLA and DLALLA is identified identically, differing only in phrasing. Taking into consideration that current regulation of lobbying in Lithuania is inactive, target area of lobbying should have been reformed while modeling extralegal concept of the DLALLA. One of possible alternatives is to narrow target area of lobbying by purifying which subjects of public authorities constitute priority and defining that lobbying activities are regulated only in respect of these subjects.

Expansion of lobbying subjects in the DLALLA up to three lobbying categories is one of the most successful moments of the extralegal concept of the DLALLA. Latter reveals that while reforming legal regulation the theory of lobbying can be

taken into account, situation of lobbying processes in the country can be evaluated and the most optimum version can be selected. Adopting DLALLA would lead to a significant influence in the amount of information about lobbying activities.

While comparing lobbying methods in the DLALLA and LLA no alterations were identified which is estimated as a negative aspect. In the present case it should be analyzed and evaluated which methods of indirect lobbying are most effective and prevalent in Lithuanian and, depending on these methods, additional legal regulations should be created. In order to achieve a higher level of transparency in the process of lobbying a possibility to spread the regulation of lobbying in such formalized and well known areas of impact on public authority as right of petition, right to criticize the work of state institutions and officers, right to convene in legislative initiative, etc., should be considered.